

POSTANOWIENIE Z DNIA 30 WRZEŚNIA 2010 R.

I KZP 15/10

1. Straż gminna (miejska) nie jest uprawniona do złożenia wniosku o ukaranie za wykroczenie z art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym wobec właściciela lub posiadacza pojazdu, który nie wykonał obowiązku wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, albowiem zakres tego uprawnienia w sprawach o wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji w związku z naruszeniem konkretnych przepisów ruchu drogowego, został ograniczony w art. 129b ust. 2 pkt 1 i 2 prawa o ruchu drogowym do kierującego pojazdem albo innego uczestnika ruchu.

2. W sytuacji, gdy doręczenie żądania, o którym mowa w art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym, nastąpiło w trybie art. 133 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.s.w., trzeba oddzielić procesowy aspekt doręczenia pisma, którego skuteczność może opierać się na domniemaniu, od materialnych podstaw odpowiedzialności, których nie można domniemywać.

Przewodniczący: sędzia SN J. Szewczyk.

Sędziowie SN: J. Matras, D. Świecki (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Generalnej: A. Herzog.

Sąd Najwyższy w sprawie Krzysztofa H., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 30 września 2010 r., przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. postanowieniem Sądu Okręgowego w T. z dnia 18 maja 2010 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy wyczerpuje znamiona wykroczenia z art. 65 § 2 k.w. (ewentualnie z art. 97 k.w.) niespełnienie obowiązku określonego w art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.), gdy doręczenie kierowanego do właściciela lub posiadacza pojazdu żądania udzielenia informacji przez uprawniony organ, nastąpiło w formie doręczenia awizowanego (art. 133 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.w.)?”

p o s t a n o w i ł odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne wyłoniło się w następującej sytuacji procesowej. Straż Miejska w T. skierowała do Sądu Rejonowego w T. wniosek o ukaranie Krzysztofa H. za to, że od dnia 3 października 2009 r. do dnia 8 marca 2010 r. jako właściciel samochodu marki Volkswagen, wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi, nie udzielił uprawnionemu organowi jakim jest Straż Miejska w T., informacji co do osoby, która popełniła wykroczenie drogowe tym pojazdem w dniu 3 października 2009 r. około godz. 9.25 przy ulicy B., polegające na zaparkowaniu w/w pojazdu w bramie wjazdowej z napisem „brama wjazdowa nie zastawiać”, tj. za wykroczenie z art. 65 § 2 k.w., art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm. – dalej w skrócie p.r.d.). Upoważniony sędzia Sądu Rejonowego w T. postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2010 r., na podstawie art. 59 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. (prawidłowa podstawa prawna to art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w. – uwaga SN), odmówił

wszczęcia postępowania. W uzasadnieniu sędzia wskazał, że w sprawie brak jest dowodu, iż obwiniony zapoznał się z treścią pisma Straży Miejskiej stanowiącego wezwanie do wskazania, w trybie art. 78 ust. 4 p.r.d., komu powierzył pojazd, gdyż pismo to było awizowane. Dlatego też, zdaniem sędziego, brak było podstaw do stwierdzenia, że obwiniony znał treść wskazanego obowiązku, z którym ustawa łączy odpowiedzialność z art. 65 § 2 k.w.

Zażalenie na to postanowienie wniosła Straż Miejska w T. zarzucając obrazę prawa materialnego w postaci art. 65 § 2 i art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. poprzez wadliwą jego wykładnię. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Rozpoznając to zażalenie Sąd Okręgowy w T. powziął wątpliwość przedstawioną w pytaniu prawnym.

Prokurator Prokuratury Generalnej złożył wniosek o odmowę podjęcia uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek prokuratora o odmowę podjęcia uchwały – z przyczyn w nim wskazanych – jest w pełni zasadny. Stosownie do treści art. 441 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.s.w. skuteczne przekazanie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego może nastąpić pod warunkiem kumulatywnego spełnienia następujących przesłanek. Musi to być „zagadnienie prawne”, które wymaga „zasadniczej wykładni ustawy” i wyłoni się „przy rozpoznaniu środka odwoławczego”, zaś wyjaśnienie tego zagadnienia ma znaczenie dla wydania orzeczenia w konkretnej sprawie. Ten ostatni warunek nie będzie spełniony wówczas, gdy zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza, a pytanie nie dotyczy tej przyczyny. Tak też jest w niniejszej sprawie, w której występuje ujemna przesłanka procesowa określona w art. 5 § 1 pkt 9 k.p.s.w., stanowiąca bezwzględną przyczynę odwo-

ławczą z art. 104 § 1 pkt 7 k.p.s.w., w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

W postępowaniu w sprawach o wykroczenia, zgodnie z art. 17 § 3 k.p.s.w., straż gminna (miejska) może uzyskać status oskarżyciela publicznego tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania ujawniła wykroczenie i wystąpiła w związku z tym z wnioskiem o ukaranie. W odniesieniu do kontroli ruchu drogowego uprawnienia straży gminnej (miejskiej) wynikają z art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779 ze zm.), który stanowi, że do zadań straży należy czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym. W art. 129b ust. 2 pkt 1 i 2 p.r.d. zakres działania straży określony został w ten sposób, że strażnicy gminni (miejscy) są uprawnieni do wykonywania kontroli ruchu drogowego jedynie wobec kierującego pojazdem oraz uczestnika ruchu. Z przepisu tego więc wyraźnie wynika, że strażnicy gminni (miejscy) nie mają uprawnień kontrolnych w stosunku do właściciela lub posiadacza pojazdu, co do którego nie ma pewności, że w chwili popełnienia wykroczenia był kierującym lub uczestnikiem ruchu, naruszając przy tym konkretne przepisy o ruchu drogowym (por. postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2010 r., I KZP 8/10, OSNKW 2010, z. 9, poz. 76; wyrok SN z dnia 25 maja 2010 r., III KK 116/10, niepubl.).

Natomiast straż gminna (miejska), w ramach czynności wyjaśniających (art. 54 § 1 w zw. z art. 56 § 2 k.p.s.w.), prowadzonych w związku z podejrzeniem popełnienia wykroczenia przez nieustalonego kierującego pojazdem lub innego uczestnika ruchu, który naruszył przepisy wymienione w art. 129b ust. 2 pkt 1 i 2 p.r.d., może na podstawie art. 78 ust. 4 p.r.d. wezwać właściciela lub posiadacza pojazdu do wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 czerwca 2010 r. (I KZP 8/10, OSNKW 2010, z.

9, poz. 76) uznał, że niewypełnienie tego obowiązku, może stanowić wykroczenie z art. 97 k.w. Jednakże, zgodnie z art. 17 § 3 k.p.s.w., uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują straży gminnej (miejskiej) tylko wówczas, gdy podjęła czynności „w zakresie swojego działania”. Dlatego też należy stwierdzić, że straż gminna (miejska) nie jest uprawniona do złożenia wniosku o ukaranie za wykroczenie z art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. wobec właściciela lub posiadacza pojazdu, który nie wykonał obowiązku wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, albowiem zakres tego uprawnienia w sprawach o wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji w związku z naruszeniem konkretnych przepisów ruchu drogowego, został ograniczony w art. 129b ust. 2 pkt 1 i 2 p.r.d. do kierującego pojazdem albo innego uczestnika ruchu.

W rozpoznawanej sprawie Straż Miejska w T. skierowała wniosek o ukaranie przeciwko właścicielowi pojazdu o wykroczenie z art. 65 § 2 k.w., art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d., choć z przyczyn wskazanych wyżej, nie była uprawniona do jego złożenia. W tym stanie rzeczy wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 104 § 1 pkt 7 k.p.s.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 9 k.p.s.w.

W związku z tym stwierdzeniem udzielenie odpowiedzi na zadane pytanie nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii zawartej w środku odwoławczym. Pomimo braku warunków do podjęcia uchwały wskazać jednak należy, że podniesione w pytaniu prawnym zagadnienie opiera się na założeniu, iż od sposobu doręczenia zależy ocena wypełnienia znamion wskazanego wykroczenia. Jednakże w sytuacji, gdy doręczenie żądania, o którym mowa w art. 78 ust. 4 p.r.d., nastąpiło w trybie art. 133 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.s.w., to trzeba oddzielić procesowy aspekt doręczenia pisma, którego skuteczność może opierać się na domniemaniu, od materialnych podstaw odpowiedzialności, których nie moż-

na domniemywać. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że właściciel lub posiadacz pojazdu, który odmawia udzielenia informacji o osobie, której powierzył pojazd, narusza art. 78 ust. 4 p.r.d. wówczas, gdy został on użyty zgodnie z jego wolą i wiedzą przez osobę mu znaną, a więc gdy wie, kto kierował lub używał jego pojazdu w oznaczonym czasie. W takiej sytuacji, niewypełnienie obowiązku z art. 78 ust. 4 p.r.d., jest umyślnym zachowaniem. Dlatego też wykroczenie z art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. ma charakter wykroczenia umyślnego (por. postanowienie z dnia 29 czerwca 2010 r., I KZP 8/10, OSNKW 2010, z. 9, poz. 76). Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 78 ust. 4 p.r.d., obowiązek wskazania osoby, której został powierzony pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, powstaje tylko wówczas, gdy uprawniony organ wystąpi z takim **żądaniem**. Wówczas naruszenie tego obowiązku może polegać na złożeniu oświadczenia o odmowie wskazania tej osoby albo też na nieudzieleniu odpowiedzi na zadane pytanie. Jednakże w każdym wypadku po stronie osoby zobowiązanej musi istnieć świadomość żądania udzielenia takiej informacji. Nie ma przy tym znaczenia w jakiej formie takie żądanie zostanie przekazane, gdyż istotne jest, czy dana osoba miała świadomość, że została wezwana przez uprawniony organ do wskazania, komu powierzyła pojazd do kierowania lub używania oraz czy taką wiedzę rzeczywiście posiadała. Zgodnie zaś z zasadą ciężaru dowodu, to na oskarżycielu spoczywa obowiązek udowodnienia tych okoliczności. Obwionego chroni bowiem zasada domniemania niewinności (art. 5 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.s.w.), co wyłącza możliwość domniemania świadomości wypełnienia znamion wykroczenia z art. 97 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.